

RECENZIJA

***Jolanta Choińska-Mika, Piotr Szlanta, Katarzyna Zielińska. Historia.
Podręcznik dla liceum i technikum. Część 2. Zakres podstawowy,
Warszawa: WSiP 2008.***

Kalbant apie 1791 m. Gegužės 3-osios Konstituciją (p.230-233) visai neužsimenama apie „*Abiejų Tautų savitarpio Įžadą*” (*Zaręczenie Obojga narodow*) ir toliau išlaikyta „dualistinių” Respublikos pobūdį.

1795 m. sukilimas ir III- asis padalijimas (p.235-238), Napoleono laikai (240-255), Vienos kongresas (p.261-264, žemėlapis) – aptariamas tik Respublikos vienos dalies – Lenkijos - likimas. Nei vienu žodžiu neužsiminta, o kas atsitiko su kita Respublikos dalimi – LDK. Tai neatsispindi ir žemėlapyje „Europa po kongresie wiedeńskim” (p.264).

Skyrelyje „*Królestwo Polskie w dobie konstytucyjnej (1815-1830)*” (p.315-317) kalbama apie Lenkijos karalystę, tačiau minimos slaptos studentų organizacijos Vilniaus universitete (Filomatai, filaretai), jų narių areštai, persekiojimai. Nei žodžio, kad Vilnius tuomet nepriklausė kongresinei Lenkijai, kad tai buvusi LDK teritorija, kuri buvo kitoje teisinėje priklausomybėje nuo Rusijos imperijos.

Skyrelyje apie Didžiąją politinę Emigraciją (p.325-330), nieko neužsimenama, kad joje ypač veikli buvo išeivių iš LDK politinių emigrantų dalis. Reikia tik poros trejetos sakinių tam atžymėti. Pažymėtina, kad J.Lelevelis pristatomas kaip Karalystės emigrantas. Iš esmės, problema randasi iš ankstesnio skyrelio “*Powstanie listopadowe*” (p.318-324), kur aptariami tik Lenkijos karalystėje vykę sukilimo veiksmai bei jo reikšmės, nieko neužsimenant apie tokius veiksmus buvusios LDK žemėse. Taigi, vėl neaiškus buvusių LDK žemių teisinė ir politinė situacija, koks šių žemių ryšys su aptariamu sukilimu, minėtąja Didžiąja emigracija. Tas pats, ir aptariant sausio sukilimą (1863-1864 metai) (p.410-417). Čia plačiau minimas Z.Sierakauskas “tampa” Karalystėje vykusio sukilimo dalyvis, vienas iš vadų...? Antra vertus, kalbama apie sukilimą

Lenkijoje, “lenkų žemėse”, tačiau faktai, procesai, įvykiai vaizduojami už ribų ir dažnai ten kur jau yra Lietuvos teritorija (istorinės, etnografinės ar dabartinės). Reikia surasti būdų, kažkuriame skyrelyje informuoti apie pasikeitusią LDK padėtį 1795 – 1918 metais.

Vilnius, 2008 05 12

*Dr. Rimantas Miknys
Lietuvos istorijos institutas
Kražių 5. LT-1108 Vilnius
Tel.: 212 0270; e-mail: miknys@istorija.lt*